

ВІДОБРАЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИТРАТ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Варчук О.А.,
Крисенко А.В.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Недосконалість обліку інноваційних витрат впливає на ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств. Без достатньої та достовірної інформації, яка забезпечується системою бухгалтерського обліку, ефективно управляти інноваційними витратами неможливо.

На сьогоднієдиного підходу щодо відображення в обліку інноваційних витрат на підприємстві не існує, бо відсутня внутрішня звітність, яка надавала б необхідну інформацію стосовно даних витрат. Тому для ефективного управління інноваційними витратами необхідна єдина та науково обґрунтована система бухгалтерського обліку інноваційних витрат.

Питанням обліку інноваційних витрат присвячені праці таких вчених, як Бородкін О.С., Гнилицька Л.В., Грицай О.І., Ільченко О.О., Кантаєва О.В., Нападовської Л.В., Пашута М.Т., Пушкаря М.С., Сичук С.М., Шкільнюк О.М., та ін.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» дано визначення інновацій, а саме, як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Єдиним законодавчим документом, де надано визначення поняттю «інноваційні витрати» є Методика [2]. Відповідно до цього документу, під терміном «інноваційні витрати» розуміють усі витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а саме: внутрішні дослідження та розробки; зовнішні дослідження та розробки; придбання машин та обладнання, пов'язаних з виробництвом інноваційних продуктів та процесів; придбання патентів та ліцензій, промислових зразків; навчання та маркетингові дослідження.

Інноваційні витрати можуть носити капітальний та поточний характер. Ковальова О.М., Кірсанова В.В., Сухарева Т.О. [3] зазначають, що інноваційні витрати капітального характеру «пов'язані з впровадженням нових типів виробництв, нових технологій, виробничого обладнання, технічним переозброєнням виробництва, переоснащенням устаткування, придбанням та впровадженням авторських прав, об'єктів інтелектуальної власності» [3], а поточного характеру «пов'язані з операційною діяльністю, у ході якої створюються безпосередньо інноваційні продукти та інноваційна продукція» [3].

І.В. Мельничук[4] вважає, що «інновації капітального характеру можуть бути представлені у двох напрямках:

- капітальні інновації, які стосуються створення нових видів основних засобів;
- інтелектуальні та капітальні інновації, які стосуються створення нематеріальних активів» [4].

Основними методичними джерелами, якими слід користуватися при відображенні в бухгалтерському обліку інноваційних витрат є Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО).

У П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» зазначено, що «інновації, отримані в результаті розроблення, потрібно відображати у балансі за умов, що підприємство має намір, технічну можливість та ресурси для доведення інноваційної продукції до реалізації, отримання економічних вигод від її збуту чи використання» [5], тобто це П(С)БО передбачено для

обліку інновацій нематеріального характеру (наприклад, створення нового програмного забезпечення, технічної документації).

П(С)БО, яке б розкривало, методичні аспекти обліку інновацій матеріального характеру (наприклад, створення нових видів продукції, послуг, устаткування) і організаційного характеру (наприклад, впровадження нового управлінського методу в діяльність підприємства) та враховувало б специфіку цих інноваційних процесів на законодавчому рівні відсутнє.

Синтетичні рахунки, які можливо використовувати для обліку інноваційних витрат представлено на рис. 1.

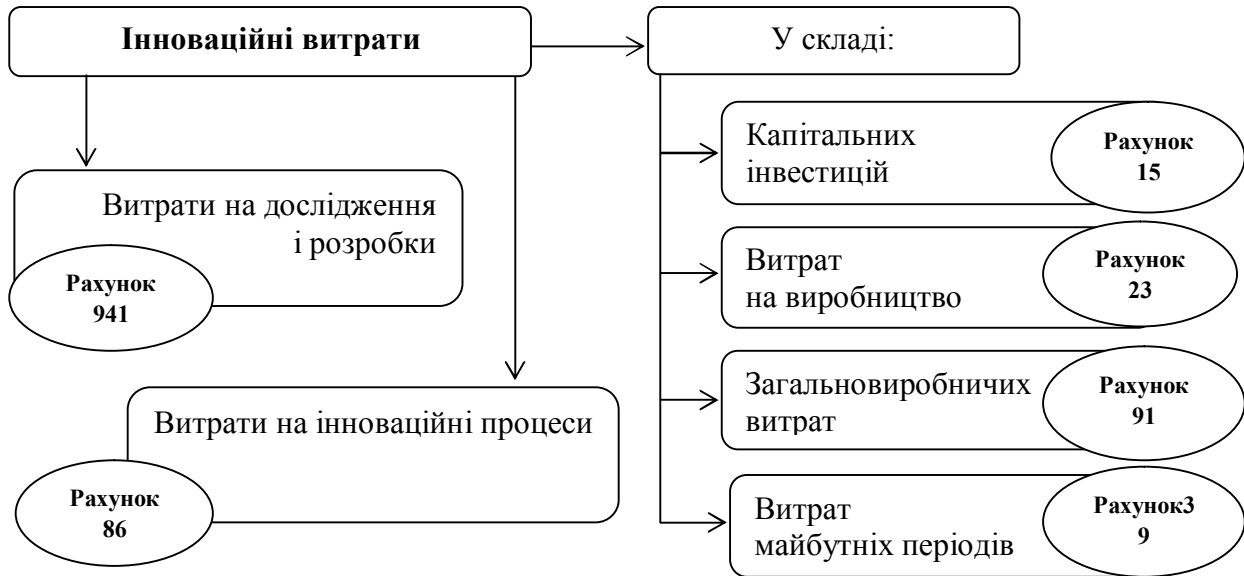

Рис. 1 – Синтетичні рахунки, які можливо використовувати для обліку інноваційних витрат

Схеми відображення в бухгалтерському обліку промислових підприємств інноваційних витрат наведено у табл. 1.

Отже, інноваційні витрати промислового підприємства не мають єдиної нормативно-методичної бази щодо відображення інноваційних витрат в бухгалтерському обліку і потребують різнобічного висвітлення в системі бухгалтерського обліку.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків з обліку інноваційних витрат на промислових підприємствах [6-11]

Суть обліку витрат на інновації	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1. Здійснення капітальних інновацій у створення нових видів основних засобів	Відображено первинну вартість створюваного інвестиційного об'єкта основних засобів	152	20, 22, 23, 661, 65, 131, 372, 631, 685
	Введено в експлуатацію створений інноваційний об'єкт	10	152

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
2. Здійснення інтелектуальних і капітальних інновацій у створення нематеріальних активів	Відображено первинну вартість створеного інвестиційного об'єкта нематеріальних активів	154	20, 22, 23, 661, 65, 13, 372, 631, 685
	Введено в експлуатацію створений інноваційний об'єкт	12	154
3. Здійснення оборотних інновацій у створення нових видів готової продукції, товарів, робіт і послуг:			
3.1 Із включенням до виробничої собівартості продукції	Включено в собівартість витрати, пов'язані з підготовкою й освоєнням виробництва нової продукції або нових видів робіт і послуг	23	20, 22, 661, 65, 13, 372, 631, 685
3.2 Із включенням до витрат на дослідження та розробки у складі інших витрат операційної діяльності	Відображено витрати на дослідження та розробку інноваційного продукту в складі інших витрат операційної діяльності	941	20, 22, 23, 661, 65, 13, 372, 631, 685
4. Накопичення витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів»	Відображено виробничі витрати на підготовку й освоєння нових видів продукції	39	20, 22, 661, 65, 13, 685
	Часткове списання виробничих витрат майбутніх періодів на витрати	23	39
5. Внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного фонду підприємства за справедливою вартістю	Відображено зміну статутного фонду після державної реєстрації запатентованого об'єкта інтелектуальної власності та внесення змін до установчих документів	46	40
	Об'єкт інтелектуальної власності внесено до статутного фонду підприємства	12	46
6. Створення резерву забезпечення витрат інноваційної діяльності	Відображено формування резерву дія фінансування витрат на інноваційні процеси, в тому числі технологічні, процесові, управлінські та маркетингові Списання витрат на інноваційні процеси за рахунок раніше створеного резерву*	23, 91-94 474	474 20, 22, 23, 661, 65, 372, 631, 685
7. Введення окремого рахунку «Витрати на інноваційні процеси» для отримання узагальнюючої інформації про величину таких витрат	Відображено витрати на інноваційні процеси в момент їх виникнення	86	20, 22, 661, 65, 13, 631, 685, 372
* Схему списання витрат на інноваційні процеси за рахунок раніше створеного резерву доцільно застосовувати підприємствам, у яких інноваційні процеси мають не разовий, а системний характер			

Рациональна організація і правильний вибір облікової методики бухгалтерського обліку інноваційних витрат має створити необхідні умови для підвищення та розширення ефективності створення різних видів інновацій.

Література

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV [Електронний ресурс] // ВВР. – 2002. – № 36. – 266 с. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про затвердження Методики приведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄС: Наказ Міністерство економіки України” від 19.02.2010 N 160 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.yurist-online.com/laws/14580/>
3. Ковальова О.М., Кірсанова В.В., Сухарева Т.О. Проблеми обліку інноваційної діяльності. Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – Одеса: ОДЕУ. – 2011.
4. Мельничук, І. В. Оцінка та облік інноваційних проектів та програм, які капіталізуються [Електронний ресурс] / І. В. Мельничук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 2. – С. 31-36.
5. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» [Електронний ресурс] : наказ МФУ від 18.10.1999 р. № 242. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.
6. Грицай О.І. Напрями удосконалення обліку витрат на інноваційні процеси / О.І. Грицай // Проблеми економіки та менеджменту: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 683 – 253 с.
7. Гришко Н. В. Бухгалтерська модель обліку інноваційних витрат промислових підприємств [Електронний ресурс] / Н. В. Гришко, Ю. А. Скубак // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 242-248. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sre_2013_1_54.pdf
8. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sre_2013_1_54.pdf
9. Сукачова М. М. Проблеми обліку витрат, доходів та фінансових результатів інноваційної діяльності. – Управління розвитком: збірник наукових робіт № 1 (141). – 2013. – С. 11-13.
10. Гик В. В. Облікове відображення витрат на інновації у підприємствах будівельної галузі / В. В. Гик // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10-12 листопада 2011 року, присвяченої 45-річчю Інституту економіки і менеджменту та 20-річчю Інституту післядипломної освіти Національного університету "Львівська політехніка" / Національний університет "Львівська політехніка". – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 460-461.
11. Кантаєва О. В. Щодо методології обліку та аналізу інноваційної діяльності підприємств / О. В. Кантаєва // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 24-30.
12. Крупка Я.Д. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві / Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 5. – С. 11-18.
13. Формування механізму організації обліку результатів екологічної діяльності вуглевидобувних підприємств [Електронний ресурс] / В.А. Гавриленко, О.В. Бичкова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2014. – № 3 (13). – С. 87-93. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n3.html>.
14. Классификация условий предоставления венчурного капитала для инновационной деятельности предприятий [Електронний ресурс] / С.В. Филиппова, В.А. Сааджан // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 163-170. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>